

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ ІV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Україна в умовах
реформування правової системи:
сучасні реалії та міжнародний досвід»**

Том II

5-6 квітня 2019 року

•2019•

Миколок С. М. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНСТИТУТУ ШЛЮБУ	157
Надвинична Т. Л., Магльована Н. І. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА ДО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	159
Підгурська М. В., Кульбаба І. В. ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ.....	162
Раку І. РОЗУМІННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ	165
Ребуха Л. З., Йосифів В. В. ФОРМИ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ У МІЖСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ	168
Ревасевич І. С., Ревасевич В. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТА ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	170
Фурман А. В. МЕТОДОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ОНОВЛЕНОЇ ВЕРСІЇ МЕТАТЕОРІЇ СВІДОМОСТІ	172
Фурман О. Є. ВПЛИВ ЯК ПСИХОСОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН: СУСПІЛЬНИЙ КОНТЕКСТ	176
Шандрук С. К. АВТОРСЬКА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ: ЦИКЛІЧНО-ВЧИНКОВА ПЕРСПЕКТИВА... 179	
Шаюк О. Я. ФАКТОРИ АКТУАЛІЗАЦІЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МІЖСУБ'ЄКТНОЇ ДІЛОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ	181

ПЛАТФОРМА 7
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ВИМІР
СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Білик Н. І., Угрім А. В. ПЕРСОНАЖІ БІБЛІЇ У ТВОРЧОСТІ І. Г. ПІНЗЕЛЯ	184
Біловус Л. І. ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ ПЕРІОДИКИ).....	187
Блашків О. В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАСОБІВ МОВЛЕННЕВОГО МАНІПУЛЮВАННЯ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	190
Боднарчук Ю. Ю. ДЕВІАЦІЇ У МІЖКУЛЬТУРНИЙ КОМУНІКАЦІЇ	193
Гомотюк О. Є. ПЕРІОДИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США ТА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	196
Коноплицька О. І. ВЕБ-САЙТИ ОДА ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ.....	202
Моршаківа О. С. СОЦІАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА: КАТЕГОРІЙНИЙ АНАЛІЗ	205
Мукомела І. Б. ЕЛЕКТРОННІ АРХИВИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	208
Недошитко І. Р. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	211
Патряк О. Т. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ.....	215
Стефанишин О. В. ДОГОВІРНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКОЇ СПІВПРАЦІ У СФЕРІ ПРАВОВИХ ВІДНОСИН	218
Шкіцька І. Ю. МЕТОД КЕЙСІВ ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ: ЗА І ПРОТИ.....	220
Юрій Щербяк РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ШКОЛІ	223

непорозумінь чи спорів між громадянами своїх країн. На перспективу для удосконалення співробітництва в означеній галузі, Україна та Чеська Республіка визнають за необхідність наповнення договірно-правової бази, а також розширення контактів між установами та органами юстиції, шляхом організації взаємних консультацій, практикумів, тренінгів тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, м. Київ Ф. 2 Двосторонні договори і угоди оп. 6 Спр.659. Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною та Чеською Республікою (26 квітня 1995 р.), 9 арк.*
2. *Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, м. Київ Ф. 2 Двосторонні договори і угоди оп. 6 Спр. 2536. – Договір між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах (25 січня 2001 р.). Повноваження на підписання. Протокол про обмін ратифікаційними грамотами (9 серпня 2002 р.), 20 арк.*
3. *Договір між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Чехословацькою Соціалістичною Республікою про правову допомогу і правові відносини в цивільних, сімейних і кримінальних справах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_009.*
4. *Протокол між Україною та Чеською Республікою про внесення змін до Договору між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_051.*

УДК 378

Шкіцька І. Ю.

*д-р філол. наук, професор кафедри документознавства,
інформаційної діяльності та українознавства
Тернопільський національний економічний університет*

МЕТОД КЕЙСІВ ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ: ЗА І ПРОТИ

В умовах сьогодення, коли роль викладача в навчальному процесі змінюється, пошук нових освітніх технологій, які забезпечують загальний розвиток особистості, формують її світогляд, спонукають до творчості, стимулюють прагнення здобувати змістовні знання самостійно, є особливо актуальним. Одним із сучасних педагогічних методів, який відзначається великим потенціалом активізації пізнавальної діяльності студентів, є метод кейсів, чи кейс-метод. Це техніка активного проблемно-ситуативного аналізу –

навчання шляхом виконання конкретних завдань (кейсів), що базуються на реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуаціях. Цей метод уважають методом колективного практичного навчання. Він передбачає дослідження ситуації, визначення суті проблеми та пошук оптимального рішення.

В основі кейсового завдання повинні лежати фактичний матеріал чи реальна життєва ситуація. Найважливіше в цьому методі – пов'язати теоретичні знання з реальністю [1, 130]. Метод кейсів допомагає мотивувати студентів, оскільки переконливо доводить важливість вивчення тої чи тої дисципліни.

Уперше кейс-технологію («Case Study») використали в Гарвардській школі права в 1870 році, але популяризувати її почали лише у 1920-х рр. Перші кейси були складені з права та бізнесу. «У моду» цей метод увійшов у кінці ХХ ст. Будучи особливим видом навчального матеріалу, метод кейсів постає способом його використання під час навчання [3].

Не зі всіх навчальних предметів однаково легко скласти велику кількість ситуаційних завдань. Наприклад, з дисциплін лінгвістичного циклу розробити кейси важче, ніж з документознавчих і правознавчих навчальних курсів. До того ж кількість кейсових завдань з різних тем дисципліни може істотно різнитися.

Кейсове завдання повинно мати визначену структуру. Її становлять фабула або опис місця події, опис учасників, проблема чи їх сукупність та проект чи варіанти вирішення проблеми. Розробляючи кейсові завдання, педагогу важливо враховувати вікові особливості цільової аудиторії, а також рівень її підготовки та життєвий досвід. Викладач, який складає кейси, повинен мати проект розв'язку (у деяких випадках може бути більше ніж три варіанти вирішення проблеми: ідеальний розв'язок, правильне рішення, допустиме рішення).

Метод кейсів можна використовувати під час аудиторних занять, для контролю знань, а також для організації самостійної роботи студентів. Під час аудиторних занять краще пропонувати студентам завдання, яке базується на ситуації, що може бути по-різному трактованою та містить більше однієї правильної відповіді. Такі завдання викликають дискусії та жваве обговорення різних шляхів їх виконання. Це, у свою чергу, стимулюватиме розвиток критичного мислення студентів, а також їхніх комунікативних навичок.

Поради щодо використання кейс-методу в навчальному процесі:

- кейс-метод краще застосовувати на завершальному етапі вивчення теми / дисципліни;
- пропонуване ситуаційне завдання повинно стосуватися теми, яку вивчають студенти;
- не варто перевантажувати ситуаційне завдання великою кількістю проблем;
- для уникнення суб'єктивності педагогу важливо розробити критерії оцінювання розв'язку кейсового завдання, беручи до уваги те, що рішення, запропоноване студентом, може бути несподіваним для викладача або нестандартним;

– надто розлогі умови завдання, а також числові дані погано сприймаються на слух, тому їх краще подавати в роздрукованому вигляді або надсилати студентам їх електронні версії;

– персоналізація в кейсовому завданні наближує ситуацію до життєвої, надає їй динамічності;

– складність ситуації для аналізу повинна відповідати можливостям студентів і їхньому рівню знань;

– важливо вводити в ситуацію для аналізу учасників різних вікових категорій з різним досвідом, не забуваючи при цьому про гендерний підхід;

– за великої кількості студентів в аудиторії варто використовувати різнотипні кейси з декількома варіантами розгляду ситуацій;

– студенти повинні бути попередньо ознайомленими з правилами розв'язання проблемних ситуацій.

Дуже часто під час формулювання ситуаційних завдань викладачі припускаються помилок. До основних недоліків можемо віднести такі:

а) відірваність завдань від життя, надмірна безособовість й узагальненість викладу інформації, двозначність; б) відсутність учасників ситуації, низька персоналізованість; в) неактуальність пропонованої для аналізу інформації; г) неорієнтування на групову роботу; д) банальність описуваної ситуації та велика очевидність правильної відповіді.

Загалом до **переваг** методу кейсів можна віднести:

– розвиток логічного мислення й аналітичних здібностей на шляху до знань (викладач робить акцент не на отриманні готового знання, а на його пошуку);

– закріплення теоретичного матеріалу;

– висока емоційність;

– збагачення життєвого досвіду та поглиблення знань у професійній сфері;

– вироблення навичок командної роботи в одному проблемному полі;

– активна взаємодія / співпраця викладача та студента;

– вироблення навичок пошуку оптимального виходу зі складних ситуацій;

– краще запам'ятовування здобутої інформації;

– можливість застосування здобутих знань на практиці;

– розвиток комунікативних навичок, уміння слухати інших й обстоювати свою позицію, брати участь у дискусії та суперечці, формування толерантності.

Серед **недоліків** кейс-методу виокремлюємо такі:

– «енергозатратність»: створення кейсів вимагає від викладача великих затрат часу та креативності, але це підвищує його професійний рівень і дає нове бачення навчальної дисципліни;

– надмірне захоплення цим методом шкодить системності та глобальності знань. Уміння розбиратися в низці ситуацій повинно доповнювати систему теоретичних знань з навчальної дисципліни. Вузкість спектру ситуацій «обкрадає» студентів;

– різний рівень залученості студентів у процес аналізу проблемної ситуації;

– велика ймовірність втрати контролю над діяльністю груп під час дискусій.

Слід також відзначити, що обмеженість у часі, неналежна підготовка студентів до занять, їх пасивність, огруплення мислення, домінуючий колективізм (страх студента висловити думку, яку не поділяє більшість), а також авторитарність викладача та велика дистанція між викладачем і студентом знижують ефективність використання цього методу в навчальному процесі.

Таким чином, незважаючи на згадані недоліки, використання кейс-методу у вищій школі має значні переваги: дає змогу активізувати студента, сприяє кращому засвоєнню інформації, урізноманітнює підходи до викладання й готує студента до майбутньої професійної діяльності. До того ж кейс-метод є захопливим для самого педагога, стимулює його до поглиблення знань і проектування навчальної дисципліни на реальне життя, що, у свою чергу, забезпечує більшу практичну спрямованість вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Орлик О. В. Кейс-метод і особливості його застосування при підготовці фахівців у ВНЗ / О. В. Орлик // *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі* : зб. наук. праць. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – Вип. VII. – С. 128-135.
2. *Ситуаційний аналіз, или анатомія кейс-метода* / под ред. д-ра соціолог. наук, проф. Сурмина Ю. П. – К. : Центр інновацій и розвитку, 2002. – 286 с.
3. *Gateway to case study method* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.casemethod.ru.

УДК 811.161.2'367

Юрій Щербяк

д-р пед. наук, професор кафедри документознавства,
інформаційної діяльності та українознавства
Тернопільський національний економічний університет

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Нові соціально-економічні умови розвитку Української держави, її входження до європейського співтовариства та Світової організації торгівлі спонукають до змін в усіх сферах суспільного життя, зокрема, в системі освіти, яка відповідає за відтворення інтелектуального й духовного потенціалу народу, слугує засобом вирішення проблем розвитку науки й техніки, культури й національного відродження, становлення державності, утвердження принципів демократії, підвищення рівня якості життя громадян. У зв'язку з цим, особливого значення набуває формування комунікативної культури педагога, яка є важливим аспектом успішності